

Japonska armada mora oddati živila ljudstvu

Prvi koraki, da se Japonska pretvori iz militaristične države v demokratično, storjeni. Posebni štab, ki bo sestavil program, ustanovljen. General MacArthur je dejal, da bo okupacija Japonske trajala več let. Japonska filmska industrija pod kontrolo. —Šanghaj v rokah kitajskih vojaških avtoritet. —Novi izgredi izbruhnili v Bangkoku

Tokio, 26. sept.—General Douglas MacArthur je odzval japonske armadi in mornarici vso premo in odredil, da morata izločiti vsa živila in druge potrebne japonskim civilistom, ki ne pomanjkanje. To se mora oditi brez zavlačevanja.

Josičuka Tokugawa, član višje japonske zbornice, je predlagal, da cesar Hirohito drži roke proč političnih zadev, da se tako odloči klika, ki obdaja prestol. Dejal je, da demokracija na Japonskem ni mogoča, dokler ne ta klika odstranjen. Hirotonaj bi se umaknil v ozadje duhovni svetovalec japonskega ljudstva.

Naznanilo pravi, da bo Hirohito jutri obiskal generala MacArthurja v poslopju ameriškega veleposlaništva v Tokiju. To dostavljajo, da bo obisk gesta uljudnosti.

Tokio, 26. sept.—Prvi koraki, da se Japonska pretvori iz militaristične v demokratično državo, so bili storjeni. Ustanovljen bil poseben štab, kateremu je bilo poverjeno formiranje programa, čigar cilj je preobrazba japonskega ljudstva. Načelnik štaba, ki bo vršil svoje funkcije pod nadzorstvom generala MacArthurja, poveljnika okupacijskega štaba na Japonskem, je polkovnik Ken Dyke iz New Yorka. Program določa med drugim: Pospešitev uveljavljanja svoje tiska, govora, zborovanja vere.

Japonsko ljudstvo bo poučeno o izgubi poraza v vojni z zaveznicami, vojni krivdi in odgovornosti za vsa dejanja, ki so jih izpeli vojni lordi, kakor tudi o njih okupacije.

Japonske radiopostaje, tisk, in v zvezi ustanove morajo služiti zaveznikom. To pravilno velja tudi za verske, politične, socialne in trgovske organizacije.

Polna izločitev militarizma in nacionalizma. Sirjenje idej o demokraciji, demokratičnih idealih in principih.

Glavni stan generala MacArthurja je naznanil, da se bo slika program izvajal v južni Koreji, katero so okupirale ameriške čete.

Dyke je dejal, da je naloga, ki jo prevzela, težavna. "Delo bo kmalu izvršeno," je rekel. "Bo, kar moremo storiti v zvezi, je ustanovitev podlage nam delu."

MacArthur je naznanil, "da okupacija Japonske trajala več let. Če bo položaj ugoden, bo potrebna velika okupacijska sila za vzdrževanje miru in in izvajanje provizij brezplačne kapitulacije."

General je zanikal poročilo, da okupacija Japonske trajala več mesecev.

Last Nippon Times poroča, da MacArthur prevzel kontrolo nad filmsko industrijo. Japonski gledalci ne bodo smeli sedevati filmov militarističnega in nacionalističnega značaja. Časniška agentura Domei, ki je bilo glasilo japonskih militaristov, je izgubila vse privilegije. Možnost je, da bo likvidirana.

Nekaj Japoncev, ki so na listi vojnih zločincev, bodo vojaške avtoritete premeštile iz tokijske zbornice na otoke v Tokijskem zalivu, kjer so bila taborišča za ameriške vojne ujetnike. Brat

Italija ne sme obdržati kolonij

Abesinija zahteva Somalijsko in Eritrejo

Addis Ababa, Abesinija, 25. sept.—Cesar Haile Selasije je na sestanku s časniki dejal, da si Abesinija, ki je postala prva žrtev fašistične agresije, prisvajala Somalijsko in Eritrejo, italijanski koloniji. Naglasil je, da Italija ne sme obdržati kolonij, katere je ukradla.

Selasije je izrekel obžalovanje, ker Abesinija ni bila povabljen na konferenco zunanjih ministrov petih velesil v Londonu, na kateri so razprave o mirovni pogodbi za Italijo.

"Stališče Abesinije glede Eritreje in Somalijske je omenjeno v spomenici, ki je bila poslana zunanjim ministrom," je dejal. "Obe koloniji spadata abesinskega imperija. Vrnitev bi ne bila odškodnina Abesiniji, ki se je deset let borila proti osi, temveč le priznanje storjene krivice. Italija, ki je zasedla koloniji, je oropala Abesinijo izhoda do morja."

Glede drugih italijanskih kolonij v Afriki je Selasije dejal, da se popolnoma strinja z izjavo, katero je podal pred enim letom Anthony Eden, bivši britski zunanji minister. On je dejal, da je Italija izgubila pravico do afriških kolonij.

Čistka v ameriški okupacijski coni

Odstranitev nacistov z važnih pozicij

Frankfurt, Nemčija, 26. sept.—General Dwight D. Eisenhower je odredil drastično čistko v ameriški okupacijski coni. Odredba določa odstranitev vseh nacistov, ki imajo pozicije v uradih in industrijah.

Odredba je v bistvu klopota generalu Pattonu, ki je sankcioniral idejo, da nekateri nacisti lahko obdržijo pozicije na Bavarskem, ki spada v ameriško okupacijsko cono. Odredba je sledila poročilu, ki ga je objavil Carl Levin, dopisnik newyorškega lista Herald-Tribune, v listu Stars and Stripes, glasilu armade.

Patton je na konferenci s časniki priznal, da nacisti držijo urade v bavarski okupacijski coni, zaeno pa je naglasil, da so nekateri morali postati člani nacistične stranke.

Levinovo poročilo citira Pattonovo izjavo, "da je polovica Nemcev nacistov. Prišli bi v zagato, če bi skušali odstraniti vse nacistične. Prišli bi smo sklenili kompromise s hudicem, če hočemo uveljaviti naš program."

Protestna stavka mesarjev v Kanadi

Ottawa, Kanada, 26. sept.—Mesarji v tem in drugih mestih so zastavili v znak protesta proti vladi, ki je odredila odmerjanje mesa pred dvema tednoma. Skoro vse mesnice so zaprle vrata. J. L. Halsey, finančni minister, v čigar področje spada izvajanje odredbe glede odmerjanja mesa, je apeliral na parlament za podporo.

Revolta proti argentinski vladi preprečena

Buenos Aires, Argentina, 26. sept.—Nameravana revolta proti vladi predsednika Edelmiru Farrellu je bila zadušena v kali z aretacijo dveh generalov. To sta Arturo Rawson in Oswald Bartolome Martin. Slednji je bil poveljnik vojaške posadke v Cordobi, 440 milj zapadno od Buenos Airesa. General Rawson je bil nekaj dni predsednik Argentine po revolvi v juniju 1943.

SVETOVNA FEDERACIJA STROKOVNIH UNIJ

Trideset držav poslalo delegate na konferenco

HILLMAN KRITIZIRA STALIŠČE ADF

Pariz, 26. sept.—Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers in načelnik delegacije Kongresa industrijskih organizacij, je dejal, da bo formirana svetovna federacija strokovnih unijs na konferenci v Parizu. Trideset držav je poslalo delegate na to konferenco.

Walter Citrine, vodja britskih strokovnih unijs, je na sestanku s časniki omenil poteškoče, katere bo imela svetovna delavska federacija. Izrazil je dvom, da bi mogla funkcionirati, dokler ne bodo poteškoče premagane. Citrine je dejal, da je 29 nadaljnjih strokovnih unijs vložilo prošnje za včlanjenje v svetovni federaciji. Med temi so nekatere, ki mu niso znane. Prošnje so prišle iz Bolgarije, Rumunije in Ogrske s trditvami, da imajo unije več sto tisoč članov.

Hillman se je nastanil v hotelu Grand, v katerem sta pred 25 leti stanovala Samuel Gompers in William Green, bivši in sedanjí predsednik Ameriške delavske federacije. Takrat, kot sedaj, je bilo v razmahu gibanje za ustanovitev svetovne federacije strokovnih unijs. Unije so po prvi svetovni vojni ustanovile mednarodni urad dela v Ženevi, Švica, kot privesek Liške narodov.

Hillman je izrazil mnenje, da organizirani delavci lahko in morajo preprečiti vojno v bodočnosti. V razgovoru s časniki je okrcal voditelja Ameriške delavske federacije, ker so odbili povabilo, naj pošljejo reprezentante na pariško konferenco. Dejal je, da bodo ti revidirali svoje stališče pod pritiskom članov unij ADF. On ni hotel razpravljati o delavcih v Nemčiji in drugih sovražnih državah in ne o rasijskih problemih. O slednjih je dejal, da so notranja zadeva posameznih držav.

Bivši nemški konzul aretiran

Postavljen bo pred sodišče

San Francisco, Cal., 26. sept.—Stotnik Fritz Wiedemann, ki je bil prvi svetovni vojni poveljnik stotnije, v kateri je služil Adolf Hitler, je bil aretiran v Manili. On je bil nemški generalni konzul v San Franciscu do junija 1. 1941, ko je ameriška vlada zaprla vse nemške konzulate.

On bo dospel v San Francisco v spremstvu vojaške straže. Letalo, na katero se je vkrcal, je že odletelo iz Manile proti Ameriki. Wiedemann je imel diplomatično pozicijo na Japonskem. Ameriške avtoritete so izjavile, da bo Wiedemann postavljen pred sodišče kot vojni zločinec.

Razgovori o končanju stavke

Chicago, 26. sept.—Razgovori o končanju stavke oljnih delavcev, članov unije Kongresa industrijskih organizacij, se nadaljujejo. Federalni delavski departament je posegel v konflikt in sklical konferenco reprezentantov unije in oljnih kompanij. Znamenja se ni glede dosege sporazuma. Stavka je bila oklicana, ko so kompanije odbile zahtevo unije, da morajo delavci dobiti isto plačo za 40 ur dela v tednu kot so jo prejimali za 52 ur dela v tednu.

Ogrska vlada naznanila volitve

London, 26. sept.—Radio Budimpešta poroča, da je ogrska vlada določila datum splošnih volitev. Vršile se bodo 4. novembra. Poročilo dostavlja, da je Ogrska dobila ameriško noto, ki izraža željo za vzpostavitev diplomatskih odnosov.

Jugoslavija pojasnila stališče glede Trsta

Prebivalci naj odločijo o bodočem statusu mesta

ZASTOJ NA LONDONSKE KONFERENCI

London, 26. sept.—Besednik Jugoslavije je dejal, da se vlada maršala Tita ne strinja z načrtom, ki je pred svetom zunanjih ministrov petih velesil in določa internacionalizacijo Trsta. Jugoslavija bo najbrže predlagala, naj prebivalci pri plebiscitu odločijo o bodočem statusu mesta.

Zaključek proti internacionalizaciji Trsta je bil sprejet v Beogradu. Besednik Jugoslavije je dejal, da je bil zaključek sprejet po demonstracijah v Trstu in okolici v prilog protipredlogu Titove vlade, da Trst postane avtonomna država v okviru in pod suvereniteto Jugoslavije.

Na konferenci zunanjih ministrov je nastal zastoj. Mnenje prevladuje, da bo aranžiran nov sestanek med premierjem Stalinom, predsednikom Trumanom in premierjem Attleejem, na katerem bodo razpravljali o rešitvi važnih evropskih problemov. Očitno je, da se zunanji ministri velesil ne morejo sporazumeti na konferenci, ki se je pričela pred dvema tednoma.

Ruski zunanji komisar V. M. Molotov je ponovno kritiziral ameriško politiko na Japonskem. On je povečal pritisk z namenom, da Sovjetska unija dobi večjo kontrolo nad Japonsko. Molotov je dal razumeti, da se ne strinja z navodili, katere je dal predsednik Truman generalu MacArthurju.

Ameriški državni tajnik James Byrnes je povedal Molotovu, da politika na Japonskem ne spada v območje londonske konferenice. Molotov je predlagal ustanovitev zavezniške komisije s sedežem v Tokiju, ki naj bi imela besedo in skupno odgovornost glede izvajanja političnih, vojaških, ekonomskih in finančnih smernic na Japonskem. Njegov predlog je izrazil sovjetske nezadovoljnosti nad politiko, ki jo izvaja MacArthur na Japonskem kot vrhovni poveljnik okupacijske sil. Politika je naklonjena stari japonski gangi, zlasti industrijem.

(Poročilo iz Tokija pravi, da je Jakob Malik, bivši ruski poslanik na Japonskem, obiskal generala MacArthurja zadnji ponedeljek. On bo danes odletel v Moskvo. Poročilo ne omenja namena obiska in ne predmeta diskuzij med Malikom in Macthurjem.)

Vprašanje bodočnosti italijanskih kolonij še ni rešeno. Status balkanskih držav, ki spadajo v rusko sfero vpliva, tudi visi v zraku. Rusija podpira vlade v Rumuniji, Bolgariji in Ogrski, katerih Amerika in Velika Britanija ne smatrata za demokratične in jih nočeta priznati. Iz tega razloga nočeta podpisati mirovni pogojev z njimi.

Poročilo omenja ostro besedno bitko med Molotovom in britskim zunanjim ministrom Ernestom Bevinom. Molotov je obsodil britsko stališče napram vladam balkanskih držav in obdolžil Bevinu, da podpira nedemokratični režim v Grčiji, ki se vzdržuje na krmlu s pomočjo britske oborožene sile.

Bevin je dejal, da se je naveličal obdolžitev. Molotov je odgovoril: "Ne vem, če je to res, vem pa, da je nekaj skupnega med nama. Najino plemstvo ni staro."

Kongresni odbor bo obiskal Pearl Harbor

Washington, D. C., 26. sept.—Člani skupnega kongresnega odbora bodo obiskali Pearl Harbor, Havaji, pozorišče japonskega zavratnega napada, ki je potisnil Ameriko v drugo svetovno vojno. Odboru je bila poverjena preiskava ozadja napada. Načelnik odbora je senator Barkley, demokrat iz Kentuckyja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZDRUŽBE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravstveno dravstvo (izven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih blankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če jo pošiljatelj poštovali.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

136

Datum v objavi na primer (August 31, 1945), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Reformacija in socialni boji slovenskih kmetov

V

Lokalna ali pokrajinska omejenost je bila posebnost kmetске in rokodelske produkcije. Poljedelska produkcija (v ožjem smislu) napravi iz ljudi stalna bitja. Košček domače zemlje ali mala hišica v mestu zahteva od človeka vse gnotne in duševne sile. Le domača dedščina je predmet opazovanja. Ona omejuje duševni pogled, ustvarja lokalni patriotizem, navdušenje in sovrastvo se giblje v teh ožjih mejah.

Zato je bil osvobodilni boj v teh razmerah jako težak in samo tam, kjer so komunistični proletarci srednjega veka se polastili upornega kmetškega gibanja, je nastopilo to družabno gibanje zmagovalno, kakor n. pr. v Italiji, na Angleškem in med taboriti na Češkem. Pri nas so bile duševne smeri tedanjega komunizma prabike, da bi mogle premagati lokalno obzornje kmeta in rokodelca. Lahko se reče: neuspehi kmetških vojn pri nas so posledica raztresene in neznatne revolucionarne misli.

Ko so se uprli nemški kmetje, je zaščitnik protestantizma, Luther, ta upor prekel. Zakaj njegov glavni dokaz je bil ta, da je odločilen novi testament. Novi testament je nastal v dobi, ko se je rodilo znamenito finksko pravo. Kljub svojem očitnemu materializmu, se je absolutno vladarstvo oprijemalo novega testamenta in poizkušalo ubiti starega, kmetu prijaznega Mojzesa.

Toda, naša nezadovoljna elementa, kmetje in rokodelci, ni bila prav nič podobna staremu rimskemu ljudstvu, ki je bilo plašno, hinavsko in strahopetno. Ni prijala tej masi ponižnosti, ki jo je učil novi testament. Poslednji kmet (četudi pogojno posedujoči), je vedel, da ne živi od milosti družbe, temveč od trdega dela. Prejčan je bil, da živi grajska in plemenita gospoda od njega. Trdo delo in pa način mišljenja, utrjenega v borbi z zemljo, je pospeševalo uporni duh in kmetško trmo.

Zato kmet ni pojmoval ponižnosti, kakor tudi askeze ne, temveč je pograbil v novem testamentu nekaj drugega: sovrastvo zatiranju! Se dandanes lahko opazujemo, da je med revnim kmetškim ljudstvom v živem spominu oni del novega testamenta (apokalipsa), ki z nekako rebelnično zadovoljnostjo pripoveduje o bodočem poginu obstoječe krivične brezsrčne družbe. Najlepše berilo za revne kmetške ljudi pa je stari testament, poln spominov na kmetško demokracijo, ki uči brezobzirno vojno mogočini, ošabni tiraniji.

Ta rebelnični duh je vodil slovenske kmete srednjega veka v boj. Cilj je bil velik: osvoboditi si državo in z njeno ter "resnično besedo božjo" zavladati nad tako imenovanim neproduktivnim slojem. Poslednji kmet in rokodelci se nista mogla navdušiti za komunizem v smislu neposedujočega proletariata, temveč sta se hotela iznebiti bremen, ki so jo ovirale v svobodnem kretanju; ustvariti sta hotela nekaj večno stalnega, enakost in ljubezen, kmetško primitivno demokracijo, ljudovladno kmetstvo in rokodelstvo.

Toda čas za to še ni prišel. Pot napredka je vodila drugam, in ideja je že pri svojem rojstvu imela smrtno kal v sebi. K socialnim naporom tiste dobe se je pridružilo še drugo nasprotje: narodno. Narodno nasprotje se je tedanjim čas, posebno na Angleškem in Češkem, spojilo z verskim nasprotjem. Pri nas je bilo deloma drugače.

Gospodarsko so slovenske pokrajine že tedaj močno zaostale za Nemci in Čehi. Industrija, trgovina, znanost in umetnost so bile nerazvite. Kar je bilo tega, je imelo nemško in pomenceno plemstvo in druga tuja vsoka gospoda. Domačemu rodu se v tem oziru nič bolje ni godilo, nego pod turško oblastjo zdihujočim balkanskim narodom. Plemstvo je bilo nemško. Nemški brikenski in brizinski škofje so protežirali nemške naseljence, nemške rokodelce, trgovce, umetnike. Z njihovo pomočjo so se naseljevali med slovenskim ljudstvom celo nemški kmetje.

Se dandanes naletiš med tridimi slovenskimi kmeti na izrazito nemška imena, tako n. pr. po bohinskih in škofjeloskih hribih. Po mestih in gradovih so gospodovali tujci. Na boljših župnijah so sedeli Nemci ali Lahi in Slovence je dobil kvečjemu malo faro. Le malo Slovencev je imelo vplivnejša in boljša mesta. Tudi bogati samostani, ki jih ni bilo malo, so bili povečini v oblasti tujcev. Istotako so bili večidel tudi škofje Nemci in tujci.—Po cerkvah se je—v kolikor se je sploh to vršilo—pridigovalo v nemščini; pisma so se pisala istotako v nemščini in latinščini. Nemščina je bila v uradu in v cerkvi absolutna.

Tako je masa, kmetje, mali meščani, kateri so se večinoma ukvarjali tudi še s poljedelstvom, videla v tujcu svojega nasprotnika. Tujec in izkoriščevalec sta postala nerazdružljiv pojem. S tem čustvovanjem je simpatizirala časih tudi nižja duhovščina in nižje plemstvo. Boj proti tiraniji se je izražal vsled tega v nasprotovanju napram cerkvi in bogatemu plemstvu. Želja po bogastvu je morala roditi nezadovoljnost s cerkvijo, ki je bila največji zemljiški posestnik. Tla za versko reformacijo so bila torej tudi med nižjim ljudstvom ugodna. Narodni čuf pa se ni mogel pri teh razmerah razviti v drugega nego v slojno sovrastvo.

Nihče drugi med Slovenci torej ni mogel biti zaščitnik verske in le bolj cerkvene reformacije nego kmetški sin Primož Trubar in gibanja sila socialnih stremeljenj Slovencev, v katerih so bili več ali manj zavedno skriti tudi narodni in politični cilji, ni mogel biti nihče drugi, nego kmet Klander ali pa Matija Gubec.

Se pravi da sta se mogli te dve gibanji utrditi in ukoreniniti, ju je že zadušila socialna krivica—silal (Se nadaljuje.)

Glasovi iz naselbin

NAKAK VITISOV Z ZBOROVANJA ŠIRŠEGA IN IZVRŠNEGA ODBORA SANS.

Cleveland, O.—V smislu zaključkov SANSove konvencije, se ima vršiti dvakrat na leto seja vseh odborov SANSa, torej tudi tako zvanega širšega odbora. No, tako je naneslo naključje, da sem šel v Chicago. Prve seje teh odborov, ki se je vršila meseca marca, se vsled bolezni nisem mogel udeležiti, zato sem želel, da se udeležim zadnje, kljub temu, da nisem imel dosti časa na razpolago. Človeku, ki ima veliko dela doma, ni lahko iti od doma.

Danes so še vedno težave s potovanjem. Rad bi šel na pot pomoči in si prihranil na časi, pa se ni dalo, zato sem moral zapraviti tri dni za en dan zborovanja. Sicer pa mora človek žrtvovati, kadar gre za narod. Pričetek zborovanja je bil napovedan ob pol desetih jutraj, toda pričeli smo ob desetih, končali smo pa precej pozno zvečer.

Člani raznih odborov in širšega odbora so bili dobro zastopani. Dopolnne so bila podana poročila eksekutive, nadzornega odbora in drugih odborov. Za nadzorni odbor sta poročala Louis Železnikar in Joseph Zavernik. Nadzornica Josephine Zakrajšek pa ni bila navzoča, ker je bila zadržana radi nujnega dela in se je opravičila.

Za člani eksekutivnega odbora so poročali še člani širšega odbora, in sicer o aktivnostih podružnic ter o splošnem delovanju za organizacijo SANS. Na seji je bilo tudi poročano, da bo razpuščena organizacija JPO-SS, za preostali denar pa bodo nabavili opremo za eno bolnišnico v Sloveniji, v kateri bodo zdravili jetične, kajti tuberkuloza posebno razjeda med mladino. Sicer pa je JPO-SS dejansko prenehala eksistirati vsled nekaj zagriženih klerikalcev, ki so ovirali njeno delo posebno med katoliškimi Slovenci in tako je SANS že do sedaj vršil tudi naloge pomožne akcije.

Katoliški Slovenci, ki so drugače lahko dobri ljudje, so raje poslali svoje voditeljčke, katerim ni mar usoda trpečega naroda v domovini, pač pa so se raje pričeli ogrevati za izgnance (saj tako trde), kateri so morali radi izdajstva zbežati iz domovine, ko je bila osvobodena fašističnih tiranov. No, sedaj zbirajo zanje, da se bodo laže nadalje borili proti vsaki demokraciji v domovini.

Na zborovanju SANSa je bil izvoljen odbor, katerega naloga bo oživiti pomožno akcijo, ki je zadnje čase prešla v nekako steganost, menda največ iz razloga, ker še vedno vlada napetost glede Trsta in Primorja.

Take se je se mi vidijo potrebne, kajti pravilno in koristno je, da pride članstvo odborov vsaj dvakrat na leto k skupnemu zborovanju. Upajmo, da bo ustvaril uspeh zadnjega zborovanja večje zanimanje po naših naselbinah. Pomniti moramo, da SANSovo delo še ni končano in ne bo toliko časa, dokler ne dočakamo popolnoma osvobodeno našo domovino, z-

dinjeno v demokratični jugoslovanski republiki.

Na popoldanski seji je bila razprava o poročilih ter o bodočih nalogah organizacije SANS, to je glede političnega in pomožnega dela. Zaitz je obširno podal svoje mnenje in naglašal, da bo moralo glede tega več storiti jugoslovansko poslanstvo. Potem je citiral enega izmed dopisnikov, ki vprašuje, če je še vedno potrebna politična akcija SANSa. V to debato je poseglo več navzočih odbornikov in vsi so naglašali, da je SANS še vedno obojestransko potreben. Poudarjali so, da je Fotičeva reakcija še vedno močno na delu in tudi naši klerikalci še vedno dvigajo svoje glave in širijo lažljivo propagando.

V teku te razprave bi kmalu nastala konfuzija, namreč v tem, da so vsi vprek govorili o obojestranskem bodočem programu SANSa, to je o politični in pomožni akciji. Ker pa je podpisani priporočal zborovalcem, naj najprej razpravljajo politično vprašanje SANSa, šele potem o pomožni akciji, se je to upoštevalo.

Dalje je spodaj podpisani apeliral za večje sodelovanje od strani naših časopisov, na primer, da bi sodelovali v toliki meri kot Proletarec, ki je sicer tehnik, vžle temu pa vrši svojo nalogo do vika, tega pa ne vrše drugi časopisi. S tem je podpisani mislil reči, da sta edini izjemi Prosveta in Proletarec, dočim ostalo časopisje vrši le polovičarsko delo.

V koloni br. Milana Medveška sem opazil, da je očito naporno razumel moje besede o tej zadevi. Morda iz ljubosumnosti, ker sem poudarjal, da Proletarec kot TEDNIK vrši svoje delo v polni meri. Seveda, s tem nisem nameraval zastopljati Prosvete. Pred časom sem močno poudarjal, da ne le Prosveta kot glasilo SNPJ, temveč tudi SNPJ kot organizacija vrši gigantsko delo s svojimi podrejenimi društvi za SANS in pomožno akcijo. Tega ne more nihče zanikati, kdor hoče biti pravičen in pošten! Torej uredniški štab Prosvete ni prizadet.

(Konec jutri.)

J. F. Durn, tajnik 48 SANSa.

PISMO IZ FRANCIJE

Moon Run, Pa.—Moj sin, ameriški vojak, je srečal slovensko družino v Franciji, kateri je šel zelo na roko. V znak hvaležnosti je nam družina pisala pismo, katero se glasi:

"Predragi nam nepoznani Slovenci!

Gotovo se boste začudili, ko boste prejeli to pismo. Ne smete biti nejevoljni na nas, kajti s tem izpolnjujemo obljubo, ki smo jo dali Vašemu sinu Alojziju, ki se je nahajal z ameriško armado, ki nas je osvobodila iz nemške sužnosti 14. novembra.

Mi smo namreč tisti nesrečniki med nesrečniki, katere so nemški gestapovci pregnali iz rodni kraj v tujino, kjer trpimo, oziroma smo trpeli telesno in duševno v koncentracijskih taboriščih nad dve leti. Vsi do- bri sin Alojziju, da bi se srečno in zdrav povrnil domov, je bil zelo vesel, ko je našel prve Slovence, da se je z nami lahko pogovarjal v jeziku svoje matere.

Aloziju je bil tu dva dni, potem pa je moral naprej za bežičnimi sovražniki. Mogoče vam je o tem že kaj pisal; kajti rekel je, da bo. V času, ko je bil tu, je prejel od Vas paket, katerega vsebino razen nekaterih malenkosti je daroval nam, ko je videl našo revščino. Zato se moramo tudi vam zahvaliti za vse, kar ste njemu poslali, a smo bili mi vsa ga deležni.

Mi smo doma z Dolenjskega, v središču med Brezicami, Krikem in Kostanjevico. Morda vam je znan ta kraj. Naša vas se imenuje Župeča vas, pet minut od Cerkeja ob Krki. Gotovo je nekaj Slovencev v Pittsburghu, ki so iz naših krajev. Če veste zanje, povejte jim, da jih pozdravlja Zidarjeva družina.

Nihče si ne more predstavljati, kako so nas mučili v koncentracijskem taborišču, to vedo le oni, ki so sami izkusili. Krompirja smo dobili zelo malo in kadar smo ga dobili, je bil pražnik za nas. Navadno smo dobili le sladko zelje in kolerabo, in sicer dvakrat na dan. Mesa smo dobili le enkrat vsako nedeljo, ki pa ga ni bilo več kot za enkrat v usta. Na naš račun pa so zelo dobro živeli gestapovci in njihove družine.

Zgodilo se je tudi, da je nekemu v bližini koncentracijskega taborišča poginil prašč, katerega so potem dali nam, njemu pa živga in zdravega. Koliko mladih ljudi je umrlo radi jetike, ki so jo dobili v koncentracijskem taborišču! Koliko nas bo prežgalo umrlo radi posledic trpljenja in podhranjenosti v ujetništvu! Ako pa si kaj ugovarjal, so te po poslali v kaznilnico, kjer je skoro vsak umrl. Koliko slovenskih žena in vdovic, koliko mater je izgubilo svoje sinove v teh kaznilnicah! Kaj vse vedo ti ljudje povedati, je naravnost nekaj groznega.

Najbrže tudi vaše časopise piše o nemških zverstvih in grozodejstvih, zato se ne bom spuščal v podrobno opisovanje. V našem trpljenju je zloženih veliko pesmi, katere bodo ob svojem času prišle na svetlo.

Mene so po dveh letih z družino vred, ko so otroci malo odrasli, poslali iz taborišča delat na kmete v Lotringem, odkjer so tudi domačine izgnali. Glede hrane je bilo malo bolje, končno pa smo vendar dočakali rešitev. Kar pa se tiče obleke, smo pa veliki reveži. Saj bi radi kupili, toda se ne dobi, ali pa stane preveč denarja, tega pa nimamo, ker zaslužimo le toliko, da se za silo preživljamo, namreč s krompirjem in kruhom, mesa pa dobimo komaj 90 g na teden na osebo.

Dokler je bila tu ameriška vojska, smo mislili, da smo v nebesih, kajti vojaki so nam dali razne jestvine, ki je nismo videli že ves čas vojne. Od njih smo dobili tudi cigarete.

Komaj čakamo našega povratka v domovino, zaeno pa je nas strah, ker se bojimo, da ne bomo našli ničesar, kar smo morali pustiti, najbrže tudi rojstne hiše ne.

Lahko bi vam veliko pisal o našem trpljenju, toda naj bo zaenkrat dovolj. Predvsem vam želimo zdravlja, posebno pa Vašemu dobremu sinu Alojziju. Iz-

taboriščih nad dve leti. Vsi do- bri sin Alojziju, da bi se srečno in zdrav povrnil domov, je bil zelo vesel, ko je našel prve Slovence, da se je z nami lahko pogovarjal v jeziku svoje matere.

Aloziju je bil tu dva dni, potem pa je moral naprej za bežičnimi sovražniki. Mogoče vam je o tem že kaj pisal; kajti rekel je, da bo. V času, ko je bil tu, je prejel od Vas paket, katerega vsebino razen nekaterih malenkosti je daroval nam, ko je videl našo revščino. Zato se moramo tudi vam zahvaliti za vse, kar ste njemu poslali, a smo bili mi vsa ga deležni.

Mi smo doma z Dolenjskega, v središču med Brezicami, Krikem in Kostanjevico. Morda vam je znan ta kraj. Naša vas se imenuje Župeča vas, pet minut od Cerkeja ob Krki. Gotovo je nekaj Slovencev v Pittsburghu, ki so iz naših krajev. Če veste zanje, povejte jim, da jih pozdravlja Zidarjeva družina.

Nihče si ne more predstavljati, kako so nas mučili v koncentracijskem taborišču, to vedo le oni, ki so sami izkusili. Krompirja smo dobili zelo malo in kadar smo ga dobili, je bil pražnik za nas. Navadno smo dobili le sladko zelje in kolerabo, in sicer dvakrat na dan. Mesa smo dobili le enkrat vsako nedeljo, ki pa ga ni bilo več kot za enkrat v usta. Na naš račun pa so zelo dobro živeli gestapovci in njihove družine.

Zgodilo se je tudi, da je nekemu v bližini koncentracijskega taborišča poginil prašč, katerega so potem dali nam, njemu pa živga in zdravega. Koliko mladih ljudi je umrlo radi jetike, ki so jo dobili v koncentracijskem taborišču! Koliko nas bo prežgalo umrlo radi posledic trpljenja in podhranjenosti v ujetništvu! Ako pa si kaj ugovarjal, so te po poslali v kaznilnico, kjer je skoro vsak umrl. Koliko slovenskih žena in vdovic, koliko mater je izgubilo svoje sinove v teh kaznilnicah! Kaj vse vedo ti ljudje povedati, je naravnost nekaj groznega.

Najbrže tudi vaše časopise piše o nemških zverstvih in grozodejstvih, zato se ne bom spuščal v podrobno opisovanje. V našem trpljenju je zloženih veliko pesmi, katere bodo ob svojem času prišle na svetlo.

Mene so po dveh letih z družino vred, ko so otroci malo odrasli, poslali iz taborišča delat na kmete v Lotringem, odkjer so tudi domačine izgnali. Glede hrane je bilo malo bolje, končno pa smo vendar dočakali rešitev. Kar pa se tiče obleke, smo pa veliki reveži. Saj bi radi kupili, toda se ne dobi, ali pa stane preveč denarja, tega pa nimamo, ker zaslužimo le toliko, da se za silo preživljamo, namreč s krompirjem in kruhom, mesa pa dobimo komaj 90 g na teden na osebo.

Dokler je bila tu ameriška vojska, smo mislili, da smo v nebesih, kajti vojaki so nam dali razne jestvine, ki je nismo videli že ves čas vojne. Od njih smo dobili tudi cigarete.

Komaj čakamo našega povratka v domovino, zaeno pa je nas strah, ker se bojimo, da ne bomo našli ničesar, kar smo morali pustiti, najbrže tudi rojstne hiše ne.

Lahko bi vam veliko pisal o našem trpljenju, toda naj bo zaenkrat dovolj. Predvsem vam želimo zdravlja, posebno pa Vašemu dobremu sinu Alojziju. Iz-

taboriščih nad dve leti. Vsi do- bri sin Alojziju, da bi se srečno in zdrav povrnil domov, je bil zelo vesel, ko je našel prve Slovence, da se je z nami lahko pogovarjal v jeziku svoje matere.

Aloziju je bil tu dva dni, potem pa je moral naprej za bežičnimi sovražniki. Mogoče vam je o tem že kaj pisal; kajti rekel je, da bo. V času, ko je bil tu, je prejel od Vas paket, katerega vsebino razen nekaterih malenkosti je daroval nam, ko je videl našo revščino. Zato se moramo tudi vam zahvaliti za vse, kar ste njemu poslali, a smo bili mi vsa ga deležni.

Mi smo doma z Dolenjskega, v središču med Brezicami, Krikem in Kostanjevico. Morda vam je znan ta kraj. Naša vas se imenuje Župeča vas, pet minut od Cerkeja ob Krki. Gotovo je nekaj Slovencev v Pittsburghu, ki so iz naših krajev. Če veste zanje, povejte jim, da jih pozdravlja Zidarjeva družina.

Nihče si ne more predstavljati, kako so nas mučili v koncentracijskem taborišču, to vedo le oni, ki so sami izkusili. Krompirja smo dobili zelo malo in kadar smo ga dobili, je bil pražnik za nas. Navadno smo dobili le sladko zelje in kolerabo, in sicer dvakrat na dan. Mesa smo dobili le enkrat vsako nedeljo, ki pa ga ni bilo več kot za enkrat v usta. Na naš račun pa so zelo dobro živeli gestapovci in njihove družine.

Zgodilo se je tudi, da je nekemu v bližini koncentracijskega taborišča poginil prašč, katerega so potem dali nam, njemu pa živga in zdravega. Koliko mladih ljudi je umrlo radi jetike, ki so jo dobili v koncentracijskem taborišču! Koliko nas bo prežgalo umrlo radi posledic trpljenja in podhranjenosti v ujetništvu! Ako pa si kaj ugovarjal, so te po poslali v kaznilnico, kjer je skoro vsak umrl. Koliko slovenskih žena in vdovic, koliko mater je izgubilo svoje sinove v teh kaznilnicah! Kaj vse vedo ti ljudje povedati, je naravnost nekaj groznega.

Najbrže tudi vaše časopise piše o nemških zverstvih in grozodejstvih, zato se ne bom spuščal v podrobno opisovanje. V našem trpljenju je zloženih veliko pesmi, katere bodo ob svojem času prišle na svetlo.

Mene so po dveh letih z družino vred, ko so otroci malo odrasli, poslali iz taborišča delat na kmete v Lotringem, odkjer so tudi domačine izgnali. Glede hrane je bilo malo bolje, končno pa smo vendar dočakali rešitev. Kar pa se tiče obleke, smo pa veliki reveži. Saj bi radi kupili, toda se ne dobi, ali pa stane preveč denarja, tega pa nimamo, ker zaslužimo le toliko, da se za silo preživljamo, namreč s krompirjem in kruhom, mesa pa dobimo komaj 90 g na teden na osebo.

Dokler je bila tu ameriška vojska, smo mislili, da smo v nebesih, kajti vojaki so nam dali razne jestvine, ki je nismo videli že ves čas vojne. Od njih smo dobili tudi cigarete.

Komaj čakamo našega povratka v domovino, zaeno pa je nas strah, ker se bojimo, da ne bomo našli ničesar, kar smo morali pustiti, najbrže tudi rojstne hiše ne.

Lahko bi vam veliko pisal o našem trpljenju, toda naj bo zaenkrat dovolj. Predvsem vam želimo zdravlja, posebno pa Vašemu dobremu sinu Alojziju. Iz-

taboriščih nad dve leti. Vsi do- bri sin Alojziju, da bi se srečno in zdrav povrnil domov, je bil zelo vesel, ko je našel prve Slovence, da se je z nami lahko pogovarjal v jeziku svoje matere.

Aloziju je bil tu dva dni, potem pa je moral naprej za bežičnimi sovražniki. Mogoče vam je o tem že kaj pisal; kajti rekel je, da bo. V času, ko je bil tu, je prejel od Vas paket, katerega vsebino razen nekaterih malenkosti je daroval nam, ko je videl našo revščino. Zato se moramo tudi vam zahvaliti za vse, kar ste njemu poslali, a smo bili mi vsa ga deležni.

Mi smo doma z Dolenjskega, v središču med Brezicami, Krikem in Kostanjevico. Morda vam je znan ta kraj. Naša vas se imenuje Župeča vas, pet minut od Cerkeja ob Krki. Gotovo je nekaj Slovencev v Pittsburghu, ki so iz naših krajev. Če veste zanje, povejte jim, da jih pozdravlja Zidarjeva družina.

Nihče si ne more predstavljati, kako so nas mučili v koncentracijskem taborišču, to vedo le oni, ki so sami izkusili. Krompirja smo dobili zelo malo in kadar smo ga dobili, je bil pražnik za nas. Navadno smo dobili le sladko zelje in kolerabo, in sicer dvakrat na dan. Mesa smo dobili le enkrat vsako nedeljo, ki pa ga ni bilo več kot za enkrat v usta. Na naš račun pa so zelo dobro živeli gestapovci in njihove družine.

Zgodilo se je tudi, da je nekemu v bližini koncentracijskega taborišča poginil prašč, katerega so potem dali nam, njemu pa živga in zdravega. Koliko mladih ljudi je umrlo radi jetike, ki so jo dobili v koncentracijskem taborišču! Koliko nas bo prežgalo umrlo radi posledic trpljenja in podhranjenosti v ujetništvu! Ako pa si kaj ugovarjal, so te po poslali v kaznilnico, kjer je skoro vsak umrl. Koliko slovenskih žena in vdovic, koliko mater je izgubilo svoje sinove v teh kaznilnicah! Kaj vse vedo ti ljudje povedati, je naravnost nekaj groznega.

Najbrže tudi vaše časopise piše o nemških zverstvih in grozodejstvih, zato se ne bom spuščal v podrobno opisovanje. V našem trpljenju je zloženih veliko pesmi, katere bodo ob svojem času prišle na svetlo.

Mene so po dveh letih z družino vred, ko so otroci malo odrasli, poslali iz taborišča delat na kmete v Lotringem, odkjer so tudi domačine izgnali. Glede hrane je bilo malo bolje, končno pa smo vendar dočakali rešitev. Kar pa se tiče obleke, smo pa veliki reveži. Saj bi radi kupili, toda se ne dobi, ali pa stane preveč denarja, tega pa nimamo, ker zaslužimo le toliko, da se za silo preživljamo, namreč s krompirjem in kruhom, mesa pa dobimo komaj 90 g na teden na osebo.

Dokler je bila tu ameriška vojska, smo mislili, da smo v nebesih, kajti vojaki so nam dali razne jestvine, ki je nismo videli že ves čas vojne. Od njih smo dobili tudi cigarete.

Komaj čakamo našega povratka v domovino, zaeno pa je nas strah, ker se bojimo, da ne bomo našli ničesar, kar smo morali pustiti, najbrže tudi rojstne hiše ne.

Lahko bi vam veliko pisal o našem trpljenju, toda naj bo zaenkrat dovolj. Predvsem vam želimo zdravlja, posebno pa Vašemu dobremu sinu Alojziju. Iz-

Unitje CIO so po delih organizirale stotine javnih shodov, katerih je glavna zahteva: prilika do dela in poštenega zaslužka za vse, ki so zmorni in pripravljani delati. Na tej sliki je videz demonstracije delavcev v Bloomfieldu. N. J. Vršile so se pod vodstvom lokalnih unij CIO.

ročite mu naše srčne pozdrave, če pa je še v Evropi, mu pa pišite, da so mu izpolnili njegovo željo tisti Slovenci, katere je prve našel v Franciji.

H koncu pa Vas prosimo, da nam odpisate, ako vam je drago, ter oprostite našemu nadlegovanju. Ako poznate Sršena iz Pittsburgha, ki je doma iz Sv. Križa pri Kostanjevici, mu povejte, da je njegov brat doma umrl, žena, ki je sestra moje žene, pa je sedaj sama doma. Pozdravlja Vas družina Anton Zidar.

Ako kdo pozna to slovensko družino, ji lahko piše na sledeč naslov: Anton Zidar, Brulange 55, Moselle, Francija.

Joseph Matyja

DAN SNPJ V ZAPADNI PENNI

Bridgeville, Pa.—Kakor je bilo že poročano angleška in slovenska federacija proslavljala deseti pennsylvanski dan SNPJ v nedeljo, 30. septembra, v South Parku.

Za slavnost je odbor poskrbel izvrstnem program. Vodja programa bo gl. podpredsednik SNPJ br. Mike Kumer. Pričetek programa ob dveh popoldne. Mladina bo navzoča in igralske skupine se bodo udeležile raznih sportnih iger in kontestov. Sestre Novak iz Sharona, Pa., bodo pele in igrale. Na programu v solju bo nastopila Josephine Klun in Skerlong-Starnisha iz Pittsburgha.

Na programu bodo nastopili tudi razni govorniki s kratkimi govori, gl. govornik pa bo Clevelandčan Rudy Lisch, član gospodarskega oddelka SNPJ.

Razni pevski zbori bodo peli slovenske pesmi, za ples pa bo igral orkester Martina Kukovicha. Na proslavo pričakuje mo članstvo in prijatelje SNPJ od daleč in blizu. Srečali se bomo s prijatelji in znanci iz Penne, Ohia, W. Va., in od drugod.

Torej udeležimo se desetega pennsylvanskega dneva SNPJ korporativno in poveselimo se skupaj z našo mladino.

Na svidenje v nedeljo, 30. septembra, v South Parku!

John Kvartich,

predsednik federacije.

Med tem časom sem se jaz tudi

Zanimivo poročilo ameriškega poročevalca Andrice iz Trsta

Poročevalec dnevnika Cleveland Press Theodore Andrica, ki je clevelandskim rojakom dobro znan po svojih člankih, je objavil sledeče zanimive vtise iz Trsta, kjer se točasno mudi:

Trst—Delavci so pridno na delu z uničevanjem strelskih utrdb iz betona in kamena, ki so jih v Trstu zgradili Nemci in fašisti. Ljudstvo Primorske, katoliški Slovenci nazivajo ta del Evrope, še ni uničeno ne mentalno ne duševno.

Da se popolnoma razume to stanje, je treba poklicati v spomin vso zgodbo Trsta in Primorske od prve svetovne vojne.

Za Slovence v Trstu in na Primorskem je bila druga svetovna vojna samo brutalno nadaljevanje 24-letne dobe italijanskega zatiranja.

Spomin na teh 24 let je tako živ in grenak, da se povprečnega človeka loti nekakšna panika ob misli, da velesile ne bodo združile Trsta in Primorske s slovenskim delom Jugoslavije.

Ta strah in negotovost sta največ odgovorna za napetost, ki vlada v Trstu in na Primorskem.

Angleži in Američani mislijo, da se Titovi vladi preveč mudi in da se mora usoda Trsta in Primorske rešiti na miren način.

Slovinci čutijo, da jim narodnostni značaj Primorske, skupno trpko in krvavo vojno, katero so videli Slovenci proti Nemcem in fašistom tekmo minulih pet let, daje pravico, da se brez odlašanja združijo z Jugoslavijo.

To je vzrok, zakaj danes v Trstu in na Primorskem vlada tolikšna napetost.

Pred drugo svetovno vojno Mussolinijeva vlada ljudem od naj enostavnost ni dala dovoljenja, da bi obiskali Primorsko. Mussolini ni maral, da bi tuji ljudi na svoje lastne oči, kako Slovence poitalijančujejo. To je bil vzrok, zakaj na svojih prejšnjih obiskih v Evropi nisem mogel obiskati te province.

Jugoslovani, zlasti pa Slovenci, niso nikdar nehali protestirati proti vključitvi 600.000 Slovencev pod italijansko vlado, ki je sklenila mirovna konferenca leta 1918. Trdili so, da Italijani s primorskimi Slovenci popajajo nadse okrutno.

Toda svet se je malo brigal za poljenje primorskih Slovencev. "Angleži so nas smatrali le za eno nadaljnjo balkansko pleme, Amerika pa je bila predalet," mi je rekel neki tržaški Slovenec.

Po enotedenskem bivanju v Trstu in zlasti po obisku tržaške kolice nimam niti najmanjšega dvoma, da je Primorska pretežno slovenska. Italijani se nahajajo v večjem številu samo v nekaj mestnih centrih, kakor v Trstu in Gorici.

Kako so prišli Italijani v mesto, ni težko razumeti. Pod italijansko vlado ni noben Slovenec, ki se je smatral za Slovenca in je hotel ostati Slovenec, kogel dobiti dela v Trstu in po drugih večjih mestnih središčih Primorskem. Posledica tega je bila, da je italijanski prebivalstvo v Trstu in Gorici rastle, medtem ko so bili Slovenci prisiljeni iti na deželo.

Nasel sem čisto slovenske vasi, mo dve milj od Trsta. Čim bolj greste od Trsta, tem bolj razumljiv vam postaja slovenski značaj Primorske.

Odkril sem nešteto primerov kulturnega poitalijančevanja, ki so ga vodili Mussolinijevi fašisti. Slovenci "Jožeti" so postali "Giuseppe", Ribnikarji so postali "Pescatore". Italijani so nasilno spremenili na tisoče slovenskih rodbinskih in prvih imen, in obstojati ni smela nobena slovenska šola niti v krajih, kjer ni bilo niti ene same italijanske družine.

Lahko je torej razumeti, zakaj so bili primorski Slovenci z veliko gorečnostjo in požrtvovalnostjo v boj proti fašizmu in nemcem.

Na Primorskem ni skoro slovenske družine, ki bi ne bila izkrala enega ali več moških, ki so padli v borbi proti Nemcem in fašistom. Na tisoče primorskih Slovencev je bilo odgnanih v nemška koncentracijska taborišča in se še niso vrnili iz njih. Na vas za drugo je bila porušana in Nemci in fašisti so pobili ali pobili skoro vso živino.

Življenje primorskih Slovencev je bilo težko celo v mirnem času, sedaj pa je njihova stiska skoro neverjetna. Na tisoče se jih je izselilo v Zedinjene države in tam so postali med najbolj spoštovanimi narodnostnimi skupinami po raznih mestih.

Danes je k njihovem ekonomskemu stanju, ki ni bilo nikdar dobro, dodana še duševna in umska negotovost glede bodočnosti. Ta negotovost se da simbolično opisati z eno besedo: Trst.

Ko pridete v Trst, je potrebno, da se poučite o conah A in B in pa o Morganovi črti. Ako tega ne storite takoj, se lahko znajdete v zagati, ako bi prestopili z ene cone v drugo.

Cono A kontrolira zavezniška vojaška vlada, ki je v prvi vrsti v rokah 13. britskega armadnega zbora. Morganova črta loči cono A od cone B, katero kontrolira jugoslovanska armada maršala Tita. Cona B se začne okrog 10 milj južno od Trsta, nakar teče proti severu, potem pa nad Trstom nekoliko krene in gre kakih 45 milj proti zapadu, pustivši Trst in Gorico pod kontrolo zavezniške vojaške vlade.

Indijski polk v Gorici

V zavezniški coni je mala posadka jugoslovanskih čet, ampak te čete se ne mešajo z britskimi in ameriški vojniki. V Gorici je glavni stan indijskega polka in v okolici se vidi na tisoče indijskih vojakov.

Ljudje, ki živijo pod direktno jugoslovansko kontrolo, to je, onostran takozvane Morganove črte, lahko brez večjih težav pridejo v cono pod zavezniško vojaško vlado, toda ljudje iz zavezniške cone ne morejo priti v jugoslovansko cono brez posebnega dovoljenja jugoslovanske vojaške misije. Iz tega razloga človek lahko vidi v Trstu precej avtomobilov in motornih koles s tablicami iz Ljubljane, medtem ko ni v jugoslovanski coni nobenih vozil zavezniške vojaške vlade.

Zavezniške kroge to draži, ampak Jugoslovani pojasnjujejo, da medtem ko se "domaćinom" ne more zavirati svobodnega kretanja, pa to ne velja za zavezniške, ki niso "domaćini."

Dva dnevnika

Višji častnik za civilne posle v Trstu za zavezniško vojaško vlado je polk. Alfred Bowman, odvetnik iz Californije, pokrajinski komisar pa je podpolkovnik P. H. Kucera, ki je bil poprej mestni pravdnik v Dallasu, Texasu.

Zavezniška informacijska služba izdaja dvoje dnevnih časopisov, "Giornale Alleato" v italijanski in "Glas zaveznikov" v slovenski. Prvega urejmeta Alfred L. Grigis in Vittorio Zannaboni, pri zavezniškem slovenskem dnevniku pa sta urednika Alfred L. Grigis in Primož B. Brdnik.

Slovinci, ki so člani ali prišasti pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za slovensko Primorje in Trst imajo svoj lastni dnevni časopis, ki se imenuje "Primorski dnevnik." V uredniškem osovju tega lista so: Jože Koren iz Murske Sobote, Marija Wilfan iz Ljubljane (njen stric Mirko Zalaznik živi v Clevelandu), Milan Bolčić iz Trsta, Ludvik Gabrovšek iz Hotedrice, Drežec Stanič iz Trsta, Anton Grebner iz Trsta in Franc Šter iz Trbiža na Gorenjskem. "Primorski dnevnik" je goreč zagovornik maršala Tita in združenja Primorske z Jugoslavijo.

Italijanski časopisi

Nad časopisi, ki izhajajo v Trstu, ni nobene cenzure.

V istem poslopju, kjer se tiska "Primorski dnevnik," izhaja italijanski komunistični dnevnik "Lavoratore" in "Corriere de Trieste," ki je "neodvisen." Ta lista sta oba naklonjena jugoslovanski stvari.

Italijanski dnevnik "La Voce Libera" zastopa italijansko stališče glede Trsta, to je, da bi Trst moral ostati pod Italijo.

"La Vita Nuova" je italijanski tednik, ki zastopa katoliško stališče. Poleg teh resnih časopisov izhaja tudi satiričen tednik, ki se norčuje iz vseh, zlasti pa si privošča politične kozle, ki jih streljajo Italijani.

Vsi časopisi objavljajo dnevno imena oseb, ki prosijo razne oblasti, da jih zopet namestijo v razne urade. Imena se objavljajo, da se nudi javnosti prilika vložiti proti njim morebitne pritožbe v slučaju, da so bili prisiljeni fašisti.

Komisija za čiščenje fašistov

To trebljenje fašistov vodi "Commissione de Epurazione," to je čistilni odbor, katerega je postavila zavezniška vojaška vlada. Odbor šteje deset članov, od katerih so trije odvetniki, dva bančna ravnatelja, en pisarniški delavec, en častnikar, en železničar, en inženir in en zdravnik. Trije so iz Gorice, eden pa iz Pulja. Dva izmed desetih članov sta Slovenci.

V vseh listih so dnevno priobčeni oglasi, v katerih ljudje poizvedujejo za sorodniki, katere so Nemci odgnali in o katerih ni že mesece in leta nobenega glasu.

Pred zavezniškim propagandnim uradom na glavni ulici stoji vedno gruča ljudi. Tu vsakdo lahko vidi novice v slikah in dobi po nizki ali celo zastoj zavezniške tiskovine.

Nekoliko vrat naprej so Titovi partizani odprli lično knjigarno in umetniško trgovino, kjer so na prodaj razni na roko izdelani predmeti, slike, knjige in drugi predmeti iz Titove Jugoslavije.

Napisi v treh jezikih

Ulični napisi in navodila v zavezniških uradih v Trstu so v treh jezikih: v angleškem, italijanskem in slovenskem. Najbolj pripraven kraj za nabiranje letakov so nekdanje strelske utrdbe, katere so Nemci zgradili na važnih cestnih križiščih, ki jih sedaj rušijo.

Z mojega okna v hotelu Albergro Grande se nudi razgled na promet na morju in tudi na tovarniški promet med morjem in obalo. Britski minski čolni so stalno na delu s čiščenjem luke, ampak kljub temu ne mine tedna, da ne bi ribiška ladja zadela plavajočo mino in od min, ki so jih pustili Nemci in Italijani, so bili ranjeni ali ubiti celo ljudje, ki so se v morju kopali.

Tovorni vlaki za Jugoslavijo

Odkar sem v Trstu, sem videl tri velike tovarne vlake, ki so šli iz Trsta, otovorjeni z živežem, oblačili in drugimi potrebščinami, katere je UNRRA poslala v Jugoslavijo. Tovorni vozovi so prvotno pripadali zavezniškemu sistemom iz skoro vseh evropskih dežel, kajti videl sem vozove iz Francije, Belgije, Nemčije, Grčije, Ogrske, Jugoslavije, Italije in Romunije. To je slika zmešnjave, v kateri se nahaja danes vsa Evropa.

Na prejšnjem italijanskem civilnem letališču ob morski obali se nahaja Ameriški rdeči križ. Pri yhodu še vedno stoji marmornata plošča, ki naznanja svetu, da so italijanski kralj, Mussolini in vojvoda Aosta to stavbo osebno posvetili slavi Italije. Amerikanci 34. pehotne divizije sedaj v poslopju jedo "doughnuts" in pijejo kavo in igrarju žogomet v velikanskem hangarju.

V Trstu je nad 12.000 brezposelnih, ampak na ulicah nisem videl niti zdaleka toliko prosjakov kot se jih lahko vidi po drugih delih Italije. Na ulicah tudi ni dosti prosjakov s harmonikami.

Slovenske šole

Novi skupni italijanski simfonični orkester je odprl svojo sezono brezplačnih koncertov z overture opere "Wiljem Tell," kar bi imelo nekaj pomeniti, v kolikor bi to mogli dognati zavezniški. (Wiljem Tell je zgodba švicarskega upornika proti fevdalnim gospodim.)

Letos bodo Slovenci v Trstu in po vsej Primorski imeli prvič po 24 letih priliko pohajati slovenske šole. Zavezniška vojaška vlada je na delu z organiziranjem ljudskih in srednjih šol, ki se imajo odpreti v jeseni.

V Trstu je mnogo knjigarn, ampak najti nisem mogel niti ene knjige o Mussoliniju.

(Dalje prihodnjič.)

Obravnava proti nacijem v Belsenu

F. A. Vidar

Farsa in tragedija je to, da se v času ko pišem te verzice v imenu demokracije odigrava na sodišču v Belsenu, Nemčija, kjer je na zatožni klopi Josef Kramer (zver koncentracijskega taborišča istega mesta, kakor so ga na sodišče pozvane priče nazivale, dokler ni na pritisk angleških zagovornikov obtoženca sodnik to prepovedal), nacijski načelnik taborišča v Belsenu, in 44 njegovih pomagačev.

Tragedija, kar se na imenovanemu sodišču doganja pod krinko demokracije, je to, da v zvezi vsem dosedanjim dokazom, da je bila ne le ameriška, ruska, francoska in ostale javnosti, ampak tudi angleška javnost morja še bolj poučena od prvih, kaj vse so nacisti rabili počeli s svojimi žrtvami, kljub temu se angleški odvetniki tam med sabo kosajo, kdo bo bolje zagovarjal svetovno znane kriminalce.

Ti angleški demokrati (??), ki v Belsenu zagovarjajo največje zločince pod soncem, se poslužujejo vseh vrst zvijač, kako bi diskreditirali priče, katere je tožilstvo poklicalo, da povedo, kaj so videle in kaj doživele v taborišču, kateremu je načeloval sadist Kramer.

V svoji desperatni stupidnosti je angleški stotnik, ki zagovarja obtožence, šel tako daleč, da je rekel poljski Židinj, zdravniški po poklicu, ki je prebela 20 mesecev v koncentracijskih taboriščih v Auschwitzu in Belsenu, kateri so naciji pobili sorodnike, da je njena izpoved o suvanju štirih ruskih ujetnikov po Kramerju—navadna fabrikacija ali izmišljotina.

V demokraciji deželah je tradicija, da se daje obtožencem pri obravnavah zagovornike, kar je pravilno in večkrat tudi potrebno, posebno kjer se pojavijo slučajni dvomljivih okoliščin, ki postavijo nedolžnega človeka na zatožno klopi kot zločinca. Toda ali postojte kakšni dvomi glede zločinov, ki so jih izvršili nad vojaki in civilnim prebivalstvom nemški naciji v teku baš zaključene vojne, tudi v tem slučaju? Ali odkritja po vojaških oblasteh in potrjena od civilnih oblasti v Maidinaku na Poljskem, Buchenwaldu, Dachauju itd. v Nemčiji, niso dovolj glasne in zanesljive priče, kakor tudi milijone žrtev nacistične brutalnosti, najbolj opravičeni sodniki?

Angleži s tem procesom delajo justično komedijo v Nemčiji in farso iz demokracije, česar ne vidijo. "Kogar hočejo bogovi pogubiti, ga udarijo s slepoto."

Ko so italijanski partizani pobili nekaj nad 50 svojih italijanskih fašistov, kateri so jim za časa Mussolinijevega režima storili mnogo krivic in pobili veliko njihovih sorodnikov ter znancev, so prizadete partizane anglo-ameriške oblasti prijele in postavile pred sodišče. Nikjer pa nismo čitali, da bi se bili Angleži, ki imajo v Italiji največ besed, tako prizadevali v obrambi obtožencev, kakor se v Belsenu v obrambi nacijev. Četudi so se partizani borili na

strani zapadnih zaveznikov in kljub pričevanju angleških letalcev, ki so se morali spustiti na italijanska tla in so na sodišču izpovedali, kako dobro so partizani z njimi ravnali in jih skrivali pred fašisti ter s tem tvegali svoja življenja, je bilo pet obsojenih in smrt. Namreč trije so imeli biti takoj ustreljeni, dva pa sta bila vržena dosmrtno ječo, kar je hušje od smrti.

To je slabo plačilo za zvestobo prijateljstva do naše demokracije, na katero so nekateri zavezniški precej hitro pozabili.

Jugoslavija je posebno dober vzgled v tem oziru. Sedaj ko je več ne potrebujemo, ji mesto kruha ponujamo kamen in vsiljujemo demokracijo, s katero bi se zopet zaslužilo jugoslovansko ljudstvo. Svaka sila do vremena!

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

t. l. prejeto pa šele 18. septembra. S cenzorskih pečatov je razvidno, da je šlo najprej v Belgrad, potem v Italijo v Neapelj, kjer so pritiskali italijanski pečat, nato pa potovalo nič manj kot 48 dni—zares značaj pošta!

Anton Vidrih.

25-LETNICA DRUŠTVA 408 SNPJ

Kansas City, Kans.—V nedeljo, 30. septembra, se bo vršila 25-letnica društva št. 408 SNPJ. Na programu bomo imeli premične slike iz Jugoslavije, kot glavni govornik pa bo nastopil br. Mirko Kuhel, glavni blagajnik SNPJ in tajnik organizacije SANS.

Po programu bo sledil ples in prsta zabava. Vabimo vsa društva SNPJ v bližnji in daljni okolici, da nas posetijo. Pričetek programa točno ob pol osmih zvečer. Na gotovo svidenje. (Dospelo prepozno za objavo v uradni številki.—Ured.)

Joseph Horzen, predsednik.

DEBATA

Chicago, Ill.—V torek zvečer, 2. oktobra, se bo vršila debata med socialističnem voditeljem Normanom Thomasom in žurnalistom Frankom Smothersom v srednji šoli v Hinsdalu. Pričetek ob osmih zvečer.

Predmet debate bo: "Čarter Združenih narodov, ki je bil sprejet v San Franciscu, in Amerika."

Odbor.

Evakuacija Japoncev iz kitajskih krajev

Hamilton, Cal., 25. sept.—General A. C. Wedemeyer, poveljnik ameriških čet na Kitajskem, v Burmi in Indiji, je dejal, da bodo morale ameriške vojaške avtoritete prevzeti nalogo evakuacije japonskih vojakov in civilistov, ki se nahajajo na Kitajskem. Število teh je čez štiri milijone. General je izrazil upanje, da bo večina ameriških vojakov dospela domov do prihodnje pomladi.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Kaj so opazovali Skandinavci

Angleški državni radio je pred vojno povabil eno Danko, enega Norvežana in eno Švedko, da povedo, kaj je naredilo nanje največji vtis v Angliji. Vsak je imel pet minut časa in vsi so mislili, da žele Angleži slišati resnico. In ne da bi se bili zmenili, so vsi trije prišli do enakega zaključka. Povedati so znali tudi kaj lepega, toda največji vtis je napravila na vse tri ogromna razlika med bogastvom in revščino v bogati Angliji. Skandinavke dežele niso bogate, toda takih slik siromajstva, kakršne so videli v Angliji, tam ni.

Herbert Agar, ki piše o tem, pripoveduje, da je pred kratkim obiskal kraje v severni Karolinji, kjer sadé tobak. Da je prišel tja, se je z avtom peljal skozi gorovje vzhodnega Kentuckija in po vzhodnem Tennesseeju, pa pravi: bojim se pomisliti, kaj bi Skandinavci, ki jih je angleška revščina tako prišla, rekli, če bi videli našo. Če je Anglija bogata v primeri z Dansko, Norveško in Švedsko, so Zedinjene države bogate v primeri z Anglijo. Naši viri v primeri z našim prebivalstvom so večji od onih vsakega drugega naroda. Naši bogati ljudje so bogatejši od onih vsakega drugega naroda. Del našega prebivalstva, kateremu se res dobro godi, je večji kot v vsakem drugem narodu. In del našega prebivalstva, kateremu se tako slabo godi, da se mora človeku gabi, je tako velik, da bi nas moralo biti vekomaj sram . . .

Pa se vendar nekateri ljudje čudijo, kako da se delavci organizirajo in celo štrajkajo!

—C. G.

Razni mali oglasi

NURSEMAID
White, reliable woman over 25 to assist care of 18 mos. baby; light housework; stay; permanent; references; good salary.
Oakland 7317

WOMAN FOR GENERAL HOUSEWORK
Own room
No cooking—No washing
Assist with child—Good salary
Commodore 2800

Flowers
For the sick or shut-in
Let their language speak your cheer
ALL ORDERS FOR YOUR FAVORITE FLOWERS DELIVERED BY TELEPHONE

Potrebna še vedno v pomoč pri razvedrilu
Kličite vaš
War Service Corps Office
WABash 0528

"Ne hotela bi zamuditi niti ene ure tega!"

Hvala mojemu električnemu štedilniku, da sem lahko v pomoč malčkom pri njih razvedrilu"

"Ne hotela bi zamuditi niti ure, da bi ne bila na razpolago mojim malčkom pri njih učenju raznih ročnih del. Časa imam dovolj, zakar se imam zahvaliti mojemu avtomatičnemu električnemu štedilniku. Deluje takole:

Prej ko zapustim dom, denem jedila v peč, uredim avtomatični časovni kontrolnik in se podam z doma. Ob povratku je moje kosilo v redu za serviranje. In vse redilne snovi ostanejo v jastvinah. Ko denem kosilo na mizo, bi morali videti, kako hitro je vsak griffaj pospravljen iz nje!

V resnici, kuhanje z električno je lahko, čisto in ekonomično. Ne pozabite si zagotoviti avtomatični električni štedilnik ko hitro se pojavijo na trgu."

COMMONWEALTH EDISON COMPANT

"Kaj je treba toliko vznemirjanja radi brezposelnosti. Jaz sem brez dela že leta in leta in se nič ne pritožujem."

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal

dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

V resnici, tu na Rakovniku sem kakor puščavnik! Malo me tlači bolezen, a še mnogo bolj starost! Kaj bi tožila! Na Veselo goro se oziram ter prenašam, kar mi Bog prenašati da. Tako bo bržkone tudi pri Tebi, dragi grof, ker naša preluba starost nastopa povsod v eni in isti toaleti. Ni li tako, cenjeni grof Thurn?

Pa sedaj sem Ti že toliko pisala, a skoraj sem pozabila, čemu hočem nadlegovati starega in ljubega svojega prijatelja. Ta ima že svojih lastnih skrbi obilo, pa naj mu jih še drugi nosijo v hišo! Odpusti torej, da poredujem pri Tebi, odpusti stari ženski tudi slabo njeno pisavo! Ti ne veš, dragi Thurn, kako me včasih po prstih trga!

Torej, kaj ti že hočem pisati? V Ljubljani je kongres, in vest o njem se je raznesla po vseh dolenjskih graščinah. Vse hoče na kongres! Kje bodo jemali sedenje denar, tega niti sveti Francišek na Veseli gori ne ve! Meni ga ne preostaja, in naj gledam oskrbniku še tako na prste. Ali vas na Gorejnskem oskrbniki tudi tako radi goljufajo kakor nas po Dolenjskem? Božji porodnici bodi radi tega potrošeno!

Včeraj je bil pri meni baron Mandel iz Mokronoga in ta mi je docela zanesljivo pripovedoval, da si, ljubi Thurn, v Ljubljani že najel veliko in drago stanovanje—v Ljubljani bo sedaj pač vse drago!—in da se s čislano svojo obitelji preseliš v naše glavno mesto ter tako postaneš deležen tiste svetlobe, ki se sedaj razširja po tem mestu. Blagor Ti, in privoščim Ti, da uživaš svit teh dni! Tudi jaz bi rada prišla, da bi se pred vsem seznanila s sladkima Tvojima hčerkami, katerih lepota je zaslovela tudi po dolenjskih gradovih. Lepa je bila mladost, ko smo jo uživali po Nemškem Gradcu. A sedaj me trga po rokah in nogah. Ljubi grof Thurn, če je pri Tebi tudi kaj takega, pošlji mi brez odloga vse recepte, po katerih se Ti ravnaš. Morda mi kaj pomorejo, ker naši zdravniki so osli—odpusti mi nespodobno to besedo—in mamežjo me kakor kožo, kadar se stroji. Pa vse nič ne pomaga!

Torej v Ljubljano ne morem! Tudi bi oskrbnika za nikakoli ceno ne puščala samega! Imam prvorojenca in dediča, grofa Otona. Ta sili na kongres. A s takim otrokom, ljubi Thurn, so križi. Denarja se mu ne smili in preveč ima v sebi tiste preklicane laške krvi. In res, tu na Rakovniku vidi malo sveta, a čemu bi mu ne privoščila, da si življenje malo ogleda, posebno ker vem, da mi itak v Ljubljano uide, če mu tudi ne privolim!

Tako je prišlo, da sem se spomnila starega prijateljstva, ki me je nekdanj vezalo s Teboj, ljubi grof Thurn. Grofa Otona Ti priporočam v posebno očetovsko varstvo, in če mi s kratkim lističem naznaniš, da sprejmeš to varstvo, me boš tisočkrat osrečil. In moja duša bo potolažena in pomirjena spustila grofa Otona na zapeljivi kongresni zrak ljubljanski. Če bi se iz tega spredle kake trdnje zveze med mojo in Tvojo hišo, bi mi to sladilo grenko uro smrti, ki mi je itak lazi okrog Rakovnika.

Blagovoli mi torej odpisati in odprti mi svoje prijateljsko srce! Prav težko bom pričakovala Tvojega odgovora, ki mi dojde kakor zarja preteklih srečnih časov.

Priporočam se Tebi, blagi Tvoji gospe grofinji in vsej cenjeni obitelji ter Ti ostajam vdana prijateljica

Alojzija grofinja Barbo, rojena svobodna gospa Juričeva.

P. s. Ne pozabi receptov, dragi Thurn! "Kaj praviš k temu pismu, draga Edita?" vpraša grof Venceslav, ko je prečital dolgi list z Rakovnika. "Živel sem skoraj v veri, da je že umrla stara ta moja znanca iz Nemškega Gradca!"

A "draga" Edita se je še vedno kujala. Zarežal je bil poprej mož nad njo in nekaj brezobzirnih besed je bil izustil. Kaj takega gospa grofinja ni mogla tako hitro preboleti.

"Kaj hočem reči?" je hladno odgovorila. "Grofinja Alojzija je itak prepozno pisala, ker si že odredil, da v Ljubljano ne pojdemo. Meni je tudi vseeno, če gremo ali ne."

"Ne šteje mi vendar v zlo vsake hitre besede! Saj vidiš, koliko bolečin prenašam! Recepte hoče imeti grofinja Alojzija! Oj ta ljuba revica, ki meni, da niso zdravniki povsod eni in isti mazači! Ali pošljem jih ji, če jih ravno hoče imeti! Torej, ljuba Edita, razmere so se bistveno izpremenile—v Ljubljano pojdemo!"

"Čisto, kakor je tvoja volja, Vence! Poznaš me, da se v take zadeve ne vtkam!"

"Torej smo še vedno zamrzli!" Težko je vstal s stola, krevljal k nji ter ji galantno poljubil roko.

"Sedaj bodi pametna in pripravi otroka na odhod!"

Kdo je storil to rajši nego grofinja Edita! Ročno je hotela odhiteti iz sobe; vse to ji je tlačilo srce in koprnela je, da bi ga prejkoprej olehčala pri svojih otrocih. Ko je že bila takorekoč med vrati, je zaklical grof za njo: "Otrokoma nič ne pravi o tem pismu! Reci jima, da sem se pač premislil!"

"Kakor želiš!" Vedela je sedaj, da je hotel grof Venceslav nastaviti svoje mreže, da bi ujel vanje prvorojenca in dediča grofa Otona!

"Rakovnik je lepo imetje! Grof Oton in naša Mali! Kaj?"

Poznala je slabost svojega moža. Rahlo se je zasmejala ter dobrovoljno odgovorila:

"Glej, da zopet sam vsega ne pokvariš, ko pelješ dekletu na semenj!"

"Kako se moreš tako plebejsko izraziti? Na semenj! Fi done! Ali delikatno so take reči! Zatorej o pismu grofinje Alojzije niti besedice otrokoma! To naj se izprede vse sam od sebe! Jaz sam vzamem vse v svojo roko, jaz sam!"

"Pa boš zopet vse pokvaril! Take reči imej ženska v rokah!"

Smehlja je odhitela iz sobe. Grof se je tudi smejal ter je klical za njo: "Smešno!"

(Dalje prihodnjič)

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finšgar

(Nadaljevanje)

"Vsi, veruj mi! Gospa svetnica, Drozdova Julka, adjunkto-va Fanica, Mici . . . no, vse."

"Hahaha, vse—vse in še Tera, kajne? Nevoščljivost, hinavščina! Kaj se brigajo zame? Z Bogom, Tera, o tem mi ne govori več!"

Mara se je umeknila v stransko sobico, Tera si je obrisala oči in žalostna odšla.

Ko so se zaprla vrata za njo, se je Mara vrnila, se zgrudila na zofo in jokala kakor dete . . .

Po kostanjvih listih je ležal umazan prah, zagatna vročina je tlačila na mesto, ki je bilo v počitnicah izpraznjeno in dolgočasno.

Mara se je trudila vse popoldne pred zrcalom. Njena naveda ni bila, da bi trčila cele ure za ta posel. Zavedala se je svoje naravne krasote in čisto se je oblekla izredno preprosto—ne sicer, da bi bila skromna, nasprotno; ker je prav ta ubrana preprostost poudarjala njeno lepoto.

A danes je bila v njeni sobi pravcata izložba oblek. Petkrat je premenila bluze in krila, a bila je vselej nezadovoljna in čimdalje bolj nervozna. Njeno lice je bilo zadnje tedne nekoliko bolj obledelo; toda danes ji

je razburjena kri podplula obraz, da je cvetela in žarela—preveč. Ko si je spenjala lase, je čutila, kako se ji tresejo prsti. Kadar je udarila ura, je zadržala po vsem životu in se okrenila proti steni, če ni prepozna k vlakom.

Ob štirih popoldne.—Teta je prinesla kavo. Stare poteze na obrazu so igrane v zadovoljnem smehu in ni mogla zamolčati sodb, ki jo je izzvala za pot pripravljena Mara:

"Stric te ne spozna, tako si lepa, Mara!"

Mara ni nič odgovorila. Segla je hitro po kavi in jo pila stoje.

"Vsa sedi; še eno uro je do vlaka!"

Mara postavi kavo na mizo in seže po vodi.

"Pij no, tako je dobra!"

"Prevroča! Ne morem!"

Pogledala je v potno torbico, če ima vse potrebno s seboj, segla teta nekako zbegano v roko in rekla: "Z Bogom!"

"Kdaj se vrneš?"

"Jutri, pojutrišnjem—ne vem, kdaj!"

Hitela je po stopnicah. Teta je pomohila suhe prste v kanglec z blagoslovljeno vodo in za njo kropila ter mrmrala tihe besede kakor molitev.

Mara je vedela, da ima še dosti časa do vlaka, zato ni šla naravnost na postajo; izbrala je daljšo pot po samotni aleji. Hotela je samo ven, ker doma ni mogla več strpeti.

Tako čudne poti še ni hodila. Bala se je, da bi jo kdo srečal, ker je bila prepričana, da ji ljudje razbore, z obraza, kako je nalagala teta. Hitro je hodila; srce ji je plulo v viharju; zdelo se ji je, da nekdo hodi za njo in jo proseče vabi, naj se vrne; ni se upala ozreti; zakaj prepričana je bila, da pokaže kdo s prstom za njo in pošepeta spremljevalcu tiho besedo.

"Hinavci! Nevoščljive ženske! Ne meni se zanje!"

To je bil drugi glas, ki je previl prvega in ji slikal ure, ki jih v kratkem doživi ob njem, ko mu bo brez strahu gledala v tiste ognjene oči in se napila tihe sreče za dolgo—dolgo . . .

In utonila je njena duša v srečnih valovih, kljubovalna sila ji je dajala poguma in hodila je sanjajoč po aleji proti kolodvoru, pozabila solz, ki jih je jokala zaradi njega, ker je svet tako podel, tako nevoščljiv, in velika vera v njegove ljubezenske prislege je zmagala strah. Hitela je k njemu kakor iz globoke teme k jasni luči . . .

Kar se stresne. Mrzlo jo izpreleti po udih. Na pokopališču sv. Erasma so zajokali zvonovi.

Kakor bi jo bil kdo neusmiljeno prebudil iz sanj! Koleni ji je kleknilo, noge so ji postale težke, da je komaj genila na cesti. Čutila je, kako ji kri izginja iz lice, pa se v vročih sun-

kih zopet vrača in zopet izginja. V grlu jo je stisnila tesnoba; oči so ji postale meglene od solz in šla je s trudnimi koraki dalje in dalje in začutila je toliko nesrečo in žalost v srcu, da bi se sesedla ob poti in beračila pri mimohitečih za pomoč in usmiljenje. Taval je, ni se več zavedala, šla je kakor nekdanj, ko so zvonovi sv. Erasma prav tako plakali in so pred njo peljali vranci v črni krsti edino srce, ki jo je ljubilo neplačano . . .

Mara je taval po aleji, izgubila je smer proti kolodvoru in zašla ne vede kako na pokopališče.

Nagelnji, katere je ljubila pokojna mamica najbolj, so veneli na njenem grobu. Tuja noga je stopila z okovano peto na gomilo in porušila kos zidca, iz katerega je rastel zimzelen. Mrti ob spomeniku sta bili prašni, listi sivozeleni in veli.

Mara je zajokala in se naslonila na grobnik. Kakod strašno je bilo očitane trudnih rož na gomili! Vse hkrati so zašumele in zajokale po vroči ljubezni, ki jih je pred kratkim vsadila in jim prilivala, a je sedaj ugasnila, pozabila cvetja in pozabila materinega srca in njegove ljubezni . . .

Mara je bila uničena. Kakor onesveščena je stala ob gomili, katero je bila pozabila, odkar je v njej zaplamlata druga ljubezen. Ob grobu je hitela in zdelo se ji je, da je vsa umazana, vsa nevedna, da ne sme blizu groba z nogi, ki jo je nosila na pota, na katerih je pozabila zapuščenega materinega srca . . . Ali iz groba je šepetal še tisti glas, kakor nekdanj, vela je ta ista ljubav nad gomilo: materino srce je vse odpustilo, vse pozabilo . . . Da si le spet prišla . . .

Odhajajoči brzovlak je zažvižgal.

Prav pred Maro so se usipali potniki s postaje. Vlak je bil zamujen. Mara je žvižg vlaka vrezal do mozga. Pomešala se je med ljudstvo, ki je privrelo od vlaka.

Pred seboj je zaslislala njegov glas. V trenutku ji je bilo, da bi skočila k njemu in se ga oklenila. Čakal jo je, da se odpeljeta—in sedaj jo morda kolne, ker ga je varala. Ah, saj ga ni! . . . Bridko ji je bilo . . . "Oho, Šandor, v civilu? Se stanček, kaj? Kje? S kom?" ga je ogovoril tovariš.

"Vrag vzemi tak rendez-vous!"

"Preklete si slabe volje!"

"Kdo ne bi bil slabe volje, če te prevara tak otrok!"

"Smola! Z Maro, kaj? Je li ni bilo?"

"Kajpa da ne. In toliko sem potrošil za šopke! . . . Vrag z njo! . . . In konec!"

Mari je seglo v dušo kakor z železnimi nohtovi. Prijela se je za ograjo, da se ni zgrudila sredi ceste.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

GIRL
FOR GENERAL HOUSEWORK
Own room and bath
Good home—No heavy work
Good salary
Dorchester 8775

B-I-N-D-E-R-Y G-I-R-L-S

AUTOMATIC STITCHER FEEDERS

Also

GIRLS TO LEARN

DAY OR NITE WORK - BONUS - VACATIONS
GOOD WORKING CONDITIONS

Phone—CALUMET 5375

"WORK WITH A FIRM THAT OFFERS PEACETIME SECURITY"

We Need at Once

MOLDERS - SQUEEZE MACHINE

GRINDERS - PACKERS

SORTERS

PROFIT-SHARING—FOR WORKERS WITH 3 YEARS
SENIORITY—TIME ½ OVERTIME—
GROUP INSURANCE PAID VACATION

Malleable Iron Jobbing Foundry

Wm. E. Pratt Mfg. Co.

JOLIET, ILL.

Razni mali oglasi

CHEF'S HELPERS
Pet-pan washers, busboys, runners.
Good pay. Steady jobs. Pleasant working conditions. Employment office 3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State-Washington

DESSERT-FOUNTAIN SERVERS
Salad, sandwich girls, counter servers, buswomen, dishwashers. Good pay. Steady jobs. Pleasant working conditions. Employment office 3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State-Washington

WOMAN
FOR GENERAL HOUSEWORK
No cooking—No heavy work
Stay three nights a week
Good salary
Graceland 2899

COOK
GENERAL HOUSEWORK; white; 3 in family
No heavy cleaning; no laundry; stay; references; \$35
Delaware 2662

MAID
GENERAL HOUSEWORK
Experienced—No heavy laundry. Stay; own room.
Good home & pleasant surroundings
Phone—144 3172

GIRL
to do general housework; light cooking; no windows; light laundry; Small family, 3 adults; own room; references; pleasant surroundings.
Phone—Jun. 6781

HOUSEKEEPER
No windows or laundry
Plain cooking and general housework
5 days a week; \$25.
Fairfax 2444

GIRL
TO ASSIST WITH CHILDREN
One of school age.
No cooking. No windows. No laundry. Own room. Good pay.
Estebrook 3754

GIRL OR WOMAN
GENERAL HOUSEWORK
Own room, bath and radio.
Good salary; good home; pleasant surroundings.
Hol. 5518

PRECISION LATHE HAND
Plenty of overtime.
Precision bench worker; no production.
TED. GILMORE.
Diversey 4799

COOK
NO HOUSEWORK
Good salary.
Own room and board.
BUCKINGHAM 6171
620 Belmont

PRESS OPERATOR
IN SMALL INSTITUTION
Good working conditions
Room and Board
Good salary
Wilmette 351

NURSEMAID
White; no laundry
No heavy cleaning
Assist 2 children
Stay; \$25
Ardmore 8953

EXPERIENCED LAUNDRESS
References required—
Friday, hours to suit you
Six dollars a day and carfare.
Call
Superior 8016

Razni mali oglasi

\$50.00 NAGRADE

Ako veste za koga, ki ima dobro karo na prodaj, ali prodate vašo karo za izredno dobro ceno. Kličite SEELEY 0607 po 6 P.M. ali pa JUNIPER 7810.

COOK
GENERAL HOUSEWORK
Two in family
Own room and bath
Excellent salary
Superior 5333

GIRL
GENERAL HOUSEWORK
Other help
Own room and bath
Small family
Ken. 7884

NA PRODAJ JE
šest stanovanj apartment hiša v bližini 26. in Lawndale ceste. Zmerna cena.
Za pojasnila kličite
WELLINGTON 9565

GIRL
General housework, or mother's helper; must like children; small home, near transportation; no heavy cleaning or laundry; own room; permanent. Call Radcliffe 1497

MAID
General housework—Small family. No laundry; no windows; own room and bath. Pleasant surroundings. North Side apt.
Juniper 2496

BEAUTY OPERATORS
Must be experienced—5 and half day week—Excellent opportunity for right girls—Good salary. Pleasant working conditions—Permanent position—Apply Norwood Park Beauty Shop, Phone—Newcastle 6880

— MIZARJI —
(Delo na malih mizah)
Najvišja plača Stalno delo (Priglasite se v 3. nadstr. v ozadju)
ACE NOVELTY, INC.
523 No. Halsted Street

POTREBUJEMO MIZARJE
IN POMOČNIKE NA STROJH za razna dela.
STEINPRESS STORE FIXTURES
4245 W. Kinzie St.
Phone Van Buren 6140

OPERATORS
SINGLE NEEDLE MACHINE FOR PAJAMAS AND SLIPS
Jean Garment Co.
500 So. Throop St.
WE NEED

PLASTIC MOLD MAKERS
Must be experienced
PERMANENT
Apply at once
Sheridan Electronics
2850 So. Michigan Ave.
Phone—Calumet 2100

WOMEN-GIRLS

We have Openings for:
PACKERS - WRAPPERS
in our General Manufacturing and Bakery Departments
NO EXPERIENCE
NECESSARY
GOOD PAY
Group insurance—Paid vacations
GOOD FUTURE

NATIONAL TEA CO.
1000 N. Crosby St.
(1000 North—600 West)

Razni mali oglasi

Beautician or Hair Stylist
Good hours. Top salary plus commission. (Closed Mondays)
Marguerite's Beauty Salon
1024 W. Argyle Street
LONGBEACH 0233

We have urgent need for DOCK MEN—FREIGHT HANDLERS for night shift—Good wages. Excellent working conditions. Apply today—INTERSTATE MOTOR FREIGHT SYSTEMS, 1833 S. Canal St.

We Need MEN and BOYS
For PRESSROOM WORK Also GENERAL FACTORY WORK IN ENGRAVING DEPT. and OTHER DEPTS.
Time and half over 40 hours—Day and night shift—Good Wages. Good working conditions.
Permanent work
APPLY
2436 W. 15th

"Slovene Men Work in Your Own Neighborhood"
WOODWORKERS ROUTER HANDS SAWYERS TRAINEES
PLENTY OF OVERTIME
PAID LIFE INSURANCE
RETIREMENT PLAN
Service Industries, Inc.
2025 S. Calumet

M-E-N-M-E-N
To work in
Large Meat COMMISSARY
in the following positions:
Cooler Men Checkers Crew Leaders Cutters Luggers
(Day or night shifts)
Hourly rates—Nights 85c to \$1.00
Days 85c to \$1.00
Paid Vacations—Group Insurance

NATIONAL TEA CO.
310 No. Peoria St.

ŽENSKE
ki ste bile uposlene v vojni industriji
Ali gledate za delo?
TELEFON KOMPANIJA RABI HIŠNICE
(JANITRESSES)
Ženske za čiščenje v vojni delih mesta od 5:30 pop. do 12. ure ponoči
Rabimo tudi POMAGALCE V JEDILNICI
Oglasite se v uposlovalnem uradu za ženske
ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
v prtiličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

MEN—MEN

Needed at once

GENERAL FACTORY WORK • STEADY JOBS • GOOD PAY
"EXCELLENT WORKING CONDITIONS"

TIME AND ½ OVER 8 HOURS EACH DAY
THE HINDE & DAUCH PAPER CO.
3301 WEST 47th PLACE